

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Cserkei Nagy-fertő (HUHN20155) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Deák József Áron

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Juhász Krisztina

Molnár Géza

Nagy Edina

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	19
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	19
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	20
3.2.5. Mellékletek	21
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	21
3.3.1. Agrártámogatások	21
3.3.2. Pályázatok	25
3.3.3. Egyéb	25
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	26
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	26
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	27
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	28

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	31
1.1. Környezeti adottságok	31
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	31
1.1.2. Vízrajzi adottságok	31
1.1.3. Talajtani adottságok	32
1.2. Természeti adottságok.....	32
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	34
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	39
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	39
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	43
1.3. Területhasználat.....	44
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	44
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	45
1.3.3. Területhasználat és kezelés	45
2. Felhasznált irodalom	47
3. Térképek.....	47

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Cserkei Nagy-fertő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20155

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	199,86 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok és élőhelyek felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2013. október 31-ével felfrissített változatát vettük alapul.

1.4.1. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
(* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely)

1.4.2. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- európai vidra (*Lutra lutra*)

1.4.3. A felmérés során újonnan előkerült jelölő értékek javasolt fajok

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Cserkeszölő

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Natura 2000: a tervezési terület 62 %-ban átfed a Közép-Tisza (kódja: HUHN10004, kiterjedése: 13143 ha, átfedés mértéke: 125,21 ha) különleges madárvédelmi területtel (Továbbiakban: KMT)

- „Ex lege” védett szikes tó: Cserkei Fertő (kódja: HNS003), kiterjedése: 111,3 ha, védetté nyilvánító jogszabály: 1996. LIII. törvény a természet védelméről
- Országos ökológiai hálózat: A tervezési terület teljes területe az országos ökológiai hálózat magterület eleméhez tartozik.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Cserkeszölő Község Képviselő-testületének 36/2009. (XII.22.) Ör. számú rendelete Cserkeszölő község helyi építési szabályzatáról (HÉSZ) és szabályozási terveinek jóváhagyásáról szóló 19/2002 (VII. 12.) Ör. számú rendeletének módosításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv: Szolnoki erdőtervezési körzet (érvényes: 2005. 01.01 – 2014.12.31.) törzskönyvi szám: 31/2005, kelt: 2005. augusztus 29.
- A következő tervezési időpont a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetben (új körzet neve): 2016.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Cserkeszölő és vidéke Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 16-755010) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területtel kapcsolatban halgazdálkodási terv nem áll rendelkezésre

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Nagykunság alegység (2-18) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009. szeptember.

1.7.7. Egyéb tervek

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program (2009-2014). Készítette: a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. Elfogadta: a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 151/2010.(IX.24.) számú határozatával
- Kunszentmártoni Kistérség környezetvédelmi programja (2009-2014). Készítette: Hazai Térségfejlesztő Zrt, 2009. július

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03.	gyepterület átalakítása szántóvá	M	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> : A Natura 2000 élőhely beszántása az élőhely megszűnését vonja maga után. A szántóföldekkel érintkező, peremhelyzetű állományok kiterjedését a beszántás évről-évre csökkenti. Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek, szaporodóhelyek méretét, megnöveli a migrációs veszteséget, rontja a szomszédos természet szerű élőhelyek állapotát.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Csökken az élőhely természetessége.
A04.02	Alullegetetés	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Csökken az élőhely természetessége.
F02.03.02	horgászat	M	50	Vidra (<i>Lutra lutra</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). A mocsári teknős egyedeit a véletlen vagy szándékos horogra kerülés, elpusztítás, birtoklás veszélyezteti. Az unka élőhelyi viszonyait a horgászati célú haltelepítések negatívan befolyásolhatják.

H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenység miatt	M	50	<i>Pannon szikes sztyepék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhely szennyeződése következtében gyomosodáshoz vezet. Vidra (<i>Lutra lutra</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek állapotát.
J 02.01.03	csatornák, gátak, medencék, mocsarak vagy gödrök feltöltése	M	10	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
J 02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	M	20	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	M	50	Vidra (<i>Lutra lutra</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Megnöveli a fajok migrációs és diszperziós veszteségét, rontja a kolonizációs lehetőségeket
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	M	20	Vidra (<i>Lutra lutra</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). Közvetlen fizikai veszélyt jelent az egyedekre, a teljes mederre kiterjedő vegetáció eltávolítás az élőhely időszakos alkalmatlanná válását okozhatja.
J02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	M	20	Vidra (<i>Lutra lutra</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). Közvetlen fizikai veszélyt jelent az egyedekre, a teljes mederre kiterjedő kotrás az élőhely időszakos alkalmatlanná válását okozhatja.

K01.02	eliszapolódás, feliszapolódás	M	20	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
K01.03	kiszáradás	H	40	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok szaporodási sikerét, a számukra alkalmas vizes élőhelyek méretét.
K02.02	szerves anyag felhalmozódása	M	20	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
K03.04	ragadozás (predáció)	?	?	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). Jelentősen (akár 90%-ban is) csökkentheti a populáció szaporodási sikerét.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Cserkei Nagy-fertő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

Kiemelt fontosságú cél a jelölő élőhelyek, a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és a síksági pannon löszgyepek (6250*), valamint a jelölő fajok a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és az európai vidra (*Lutra lutra*) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása és lehetőség szerinti fejlesztése, mely leginkább a megfelelő legeltetési/kaszálási rendszer alkalmazásával, illetve a terület vízállapotának megőrzésével érhető el. További fontos cél a közösségi jelentőségű faj, a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) állományának védelme.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása, elsősorban a gyepgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt elsősorban a megfelelő legeltetés, a szolonyec szikes rétek esetében pedig a kíméletes kaszálási gyakorlat tudja biztosítani.

Vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a jelenlegi kotrási gyakorlat átalakítása, szakaszolása és ritkábbá tétele szolgálja.

A művelési ágakat és területhasználatot a közösségi jelentőségű területté nyilvánítás kori állapothoz kell közelíteni, ami elsősorban visszagyepesítést jelentene.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, a fenntartási és az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). A fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. – 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokat.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Ürmös szikes gyepék, cickórós gyepék, szikes rétek, mocsárrétek, magassásosok, mézpázsitosok, löszgyepék, zavart üde és száraz gyepék

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja:	F1a - Ürmöspuszták
	F1b - Cickórós puszták
	F2 - Szikes rétek
	F4 - Üde mézpázsitos szikfokok
	H5a - Löszgyepék, kötött talajú sztyeprétek
	OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepék
	OF - Magaskórós ruderális gymnóvényzet
- Natura 2000 élőhely:	1530* - Pannon szikes sztyepék és mocsarak

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

A területen természetvédelmileg javasolt a jövőben fenntartani a kaszálást és a legeltetést.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY09 Fogasolás nem megengedett.

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY61 A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY68 Legeltethető állatfaj: juh.

GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY103 Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani.

GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Az élőhelyek jó természetességi állapotúak, nem veszélyeztetettek, így nem szükséges a területen az élőhely-rekonstrukció.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A terület jelölő értékét (pannon szikesek) adó kezelési egységben a cél a megőrzés és a fajgazdagság növelése érdekében a legeltetés – elsősorban szarvasmarhával – lenne a legelőnyösebb. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor évi egyszeri, nyár eleji, június 15-e utáni, könnyűgépes kaszálás javasolt zárványterületek létrehozása nélkül, búvósávok meghagyásával. Mindennemű mezőgazdasági gyephozam fokozására használt beavatkozás (pl. fogasolás, műtrágyázás) kifejezetten káros hatású lehet a területen, mivel átalakítja a gyepterület szerkezetét, és gyomosodáshoz, degradációhoz vezet. Az inváziós, tájidegen fás- pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és lágyszárú fajok pl. közönséges selyemkóró (*Asclepias syriaca*), továbbá némely őshonos fa- és cserjefaj (vadrózsafajok (*Rosa spp.*)) visszaszorítása (őshonos fajok) és eltávolítása (tájidegen fajok) kiemelten fontos feladat a gyepterületek fenntartása szempontjából. A területen mindennemű munkavégzés során tekintettel kell lenni a területen előforduló védett madárfajok egyedeire (kis őrgébics (*Lanius minor*), barázdabillegető (*Motacilla alba*)).

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Természetes vizes élőhelyek, medrek mocsári növényzete. Vízi harmatkása, pántlikafű, sások, nád, gyékény, tavi káka uralta növényzet

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B5 - Nem zsombékoló magassásrétek
B6 - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
BA - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
U9 - Állóvizek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Továbbiakban is javasolt a terület kaszálása, a jövőben legeltetéssel is érdemes lenne próbálkozni. Nem javasolt jelentősebb nádirtás a Nádas-tavon. Kis nyílt vízfelszínnek kialakítása azonban lehetséges, ahol idővel úszólápok kialakulása sem kizárt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Vizes területekre vonatkozó előírások-javaslatok

- V01 A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
- V06 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
- V07 A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
- V08 Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetéses állattartás segítségével.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A szikes tó víz utánpótlási nehézségeinek megoldása fontos feladata, akár a használt termálvíz felhasználásának lehetőségeit is fontos lenne mérlegelni.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület közepén jelentős kiterjedésben találunk nádas állományokat. A kezelési egység területe ex-lege szikes tóként és KMT területként is nyilvántartott. A nádasok fészkelőhelyül szolgálnak egyes madárfajok – nagyκόcsag (*Egretta alba*), vörös gém (*Ardea purpurea*) cigányréce (*Aythya nyroca*), kanalasgém (*Platalea leucorodia*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybrida*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), – számára, így a nádasok kaszálását nem javasoljuk. Bennük megtelepedő inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus visszaszorítása elengedhetetlen.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Erdők és facsoportok. Őshonos fafajú erdők, akácok, nemes nyarasok.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
RA - Őshonos fajú facsoportok, faszorok, erdősávok
S1 - Akácültetvények

S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok,
erdősávok és fasorok

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen található kisebb facsoportok fenntartása is javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Erdőterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.

E18 A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.

E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusossal.

E72 Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A tervezési területen található erdők nem üzemtervezett erdők. A kezelési egység területén az erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A tervezési terület természetességének javítása érdekében szükséges az előforduló tájidegen fajokat fokozatosan, a mindenkori viszonyokat figyelembe véve lecserélni és helyettük őshonos állományok telepítése javasolt.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Szántóföldek.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

A kezelési egység területében található szántók visszagyepesítése javasolt. A szántók fennmaradása esetén a vegyszer és a műtrágya használat ésszerű keretek között tartását javasoljuk a (4) pont b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok alpontjában foglaltak betartásával).

(4) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) Kötelezően betartandó előírások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírások-javaslatok</u>
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.

2) A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ54	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucernakultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ58	Őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ60	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.

(5) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok**

Javasoljuk a szántó parcellák esetében a visszagyepesítést az előző fejezet ide vonatkozó pontjai alapján.

E Natura 2000 területen nem indokolt a szántóföldek fenntartása, így azok visszagyepesítését javasoljuk. E kis foltokat viszonylag jó állapotú gyepek veszik körül, így az onnan gyűjtött őshonos fajok magvaiból, terméseiből végzett magvetés a legeredményesebb visszagyepesítési módszer, viszont a szántók felhagyásával és spontán gypesedéssel is sikeresen kialakítható a gyeptakaró. Utóbbi esetben gyomfajok megjelenése miatt évi minimum kétszeri kaszálás ajánlható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A természetes élőhelyekkel érintkező területeken a pufferzóna kialakítása az élőhelyek védelme érdekében szükséges. A szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása jelenleg veszélyeztetett, kizárólag a szántóföldi növénytermesztés felhagyásával és a terület visszagyepesítésével, élőhely-rekonstrukciójával lehetséges. Az intenzív művelés zavarásának elkerülése miatt indokolt a visszagyepesítés.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Beépített területek, telephelyek, roncsolt területek.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: U1, - Belvárosok, beépített faluközpontok, lakótelepek
U4 - Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatként a tanyák évi legalább egyszeri kaszálással történő gyommentesítést, inváziós fajok visszaszorítását

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs a kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatként a terület lakossági szeméttől mentes állapotban való fenntartását javasoljuk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Korábbi tanyák helyén lassan regenerálódó gyepék, melyeket természetes élőhelyek öveznek. A későbbiekben magkészlétként biztosíthatják regenerációjukat, viszont a – főként inváziós – gyomfajok, mint pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), csökkentésére kezdetben évente legalább egyszeri kaszálás szükséges. Azért kiemelten fontos ezen állományok drasztikus visszaszorítása, mivel főként innen terjednek tovább a belső területekre.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló jelölő és a kijelölés alapjául nem szolgáló, de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések a következők:

A **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*), **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület állandó és időszakos vizű élőhelyeinek (szikes tó, csatornák, mocsarak, kubikgödrök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Indokolt a területen és környezetében a szántóterület kiterjedésének lehetőség szerinti csökkentése, illetve környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása. Javasolt az időszakos víztestek körül legalább 5 méter széles szántatlan (kaszálással vagy legeltetéssel kezelt) pufferzóna kialakítása. Javasolt a csatornákat érintő vízügyi beavatkozások tér- és időbeli korlátozása (részleges növényzetirtás és kotrás, őszi időszakra koncentrált beavatkozások).

- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyek egy részén indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.
- A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) tojásrakó hely(ek) ismertté válása esetén a fészkek védelmét (szükség esetén) a szántóföldi gazdálkodás kismértékű térbeli korlátozásával, a kaszálás/legeltetés időbeli korlátozásával, illetve a predátorok elleni védelemmel javasolt előmozdítani.

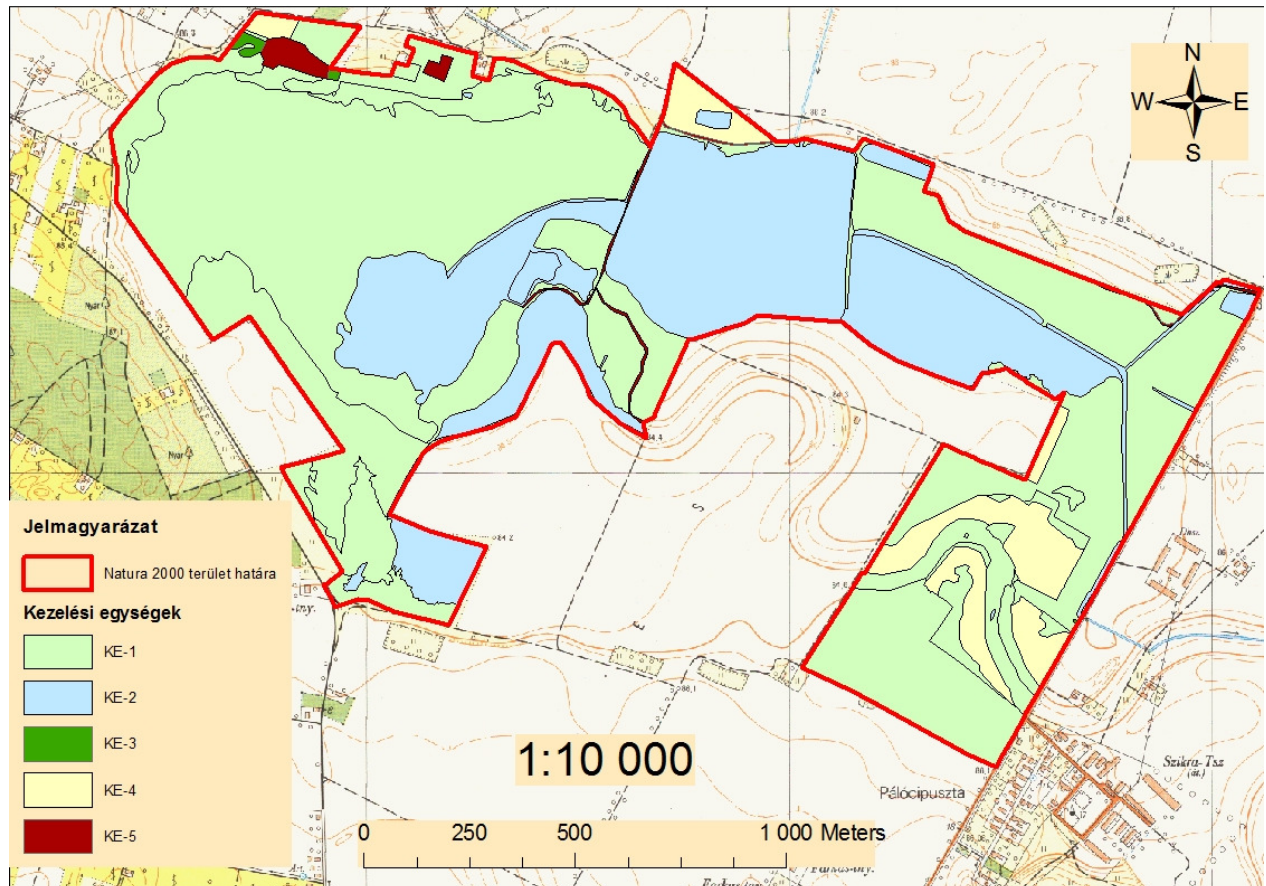
3.2.4. Kutatás, monitorozás.

A jelölő kételtű- és hullófajok monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. A két kételtű faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. A javasolt mintavételi helyek legalább egy mocsárfolt, a szikes tó sekély vizű szegélyzónája és legalább egy kubikgödör. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer.

A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) előfordulásáról szintén indokolt, rendszeres sáv menti vizuális mintavételezéssel információkat gyűjteni, lehetőség szerint a szikes tó és a csatornák minél nagyobb területén. A populációméret pontosabb megállapítására külön projektet javasolt megvalósítani: varsacsapdák alkalmazásával, jelölés-visszafogás módszerrel végzett állománybecsléssel. A tojásrakó hely(ek) felderítésével, a fészkek leszámolásával a szaporodóképes nőstények számára, a fészkepredáció mértékére és a szaporodási sikerre vonatkozó információkhoz juthatunk.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013-as állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Cserkei Nagy-Fertő (HUHN2058) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 terület 55,5 %-a ex lege védett szikes tó (Cserkei Fertő).

A tervezési terület 62%-a a Közép-Tisza (HUHN10004) KMT-hez is tartozik.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület övezete is (ld. 1.6. fejezet).

A terület 49,2 %-a magántulajdon, 15,75 %-a mezőgazdasági termelő szövetkezeti tulajdon, 9,05 %-a önkormányzati tulajdon, a fennmaradó 26 % egyéb tulajdonforma. A terület 0,35 %-a (7 ha) a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésébe tartozik. A magántulajdonú területek több tulajdonos között oszlanak meg. Ugyanakkor a nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a területen nem jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Cserkei Nagyfertő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Cserkeszőlő település közigazgatási területét érintve az alábbi fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
ULLH3-Q-10	38,69	34,65
UD7P3-C-10	20,26	18,79
U0VW3-T-10	37,96	2,56
UCDH1-7-10	15,26	14,74
U07P3-X-10	120,17	99,37
UH7P1-D-10	15,76	7,03
összesen	248,1	177,14

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 87,5 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente változik.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy nincsen hatályban szántó és gyümölcsös művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (nádas, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján

kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Cserkei Nagy-fertő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összhangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Cserkei Nagy-fertő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Cserkei Nagy-fertő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a *Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal* célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken a *Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának* célprogram ajánlható).

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása. A Cserkeszőlői Önkormányzatnál a Cserkei Fertő területét érintő turisztikai (tanösvény, kilátó) pályázat előkészítése folyik (tervezési fázis).

Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A Pannon szikes sztyeppék élőhelytípus (1530*) kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal.
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változata elérhető volt a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20153.htm>).
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, a gazdálkodókkal, a működési terület szerinti vízügyi hatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság), a működési terület szerinti zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség) és a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása

- 1.1. A fenntartási terv készítéséről **előzetes tájékoztató fórum** (2013. december 17. Cserkeszőlő, résztvevők száma: 7 fő).
- 1.2. **Fórum** (2014. augusztus 13. Cserkeszőlő, résztvevők száma: 8 fő): A fent részletezett tájékoztató lépések után következett az egyeztető falufórum. A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.
Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.
A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a falugazdász, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába.
2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 13. Cserkeszőlő, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTT természetvédelmi őre által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.

3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20155.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJT kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Cserkei Nagy-fertő Natura 2000 területtel érintett település (Cserkeszőlő) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 1),
3. a kJT területén működő vadásztársaság (Cserkeszőlő és vidéke Vadásztársaság) képviselői,
4. falugazdász,
5. Nemzeti Agrárkamara
6. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
7. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
10. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
11. Petőfi Horgászegyesület - Szelevény

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Cserkeszlő település képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	igen	fenntartási terv 3.2. pályázati szándék-meg-alapozó 1.3. fejezet.
Helyi gazdálkodók	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Vadásztársaság (Szelevény-Csépa Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Mezőtúr-Tiszazug Vízgazdálkodási Társulat	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
NAK	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a	igen, de nem formált véleményt a fenntartási	fórumon részt vettek	-	-

	társadalmi egyeztetésről	tervről			
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	fórumon részt vettek	-	-
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette.